

RUDAR

••• ===== Glasilo slovenskih rudarjev ===== •••

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrty četrtek v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravn. je v Trbovljah na Štajerskem.

Na podlagi sklepa načelstva

bo

VI. unijski zbor

avstrijskih rudarjev na Dunaju (kraj zborovanja se naznani pozneje) in sicer 21. do 23. eventualno 24. oktobra 1912.

Razprave se pričnejo dne 21. oktobra ob 10. dopoldne.

Kot provizoričen dnevni red se določa:

1. Določbe:

- Določitev dnevnega reda in opravilnika;
- volitev komisije za pregledovanje predlogov.

2. Poročila:

- Unijskega načelstva, poročevalec Anton Jarolim;
- blagajniško poročilo, poročevalec Emanuel Kratochwil;
- za strokovni list »Glück-Auf«, poročevalec Franc Ebert;
- za strokovni list »Gornik«, poročevalec Franc Pytlík;
- za strokovni list »Nazdar«, poročevalec Franc Riegel;
- za strokovni list »Rudar« (se še določi);
- poročilo preglednikov.

3. Organizacija.

4. Minimalna plača in rudarji.

5. Volitev unijskega načelstva.

6. Predlogi, ki se pri navedenih točkah niso rešili.

Predlogi k unijskemu zboru se morajo po § 12, točka 6 pravil osem tednov preje poslati načelstvu, preden se zbor vrši, in jih mora načelstvo šest tednov preje objaviti.

Predlogi, ki jih nameravajo podružnice staviti, se morajo najkasneje do 26. avgusta 1912 nahajati v rokah načelstva.

Razdelitev volilnih okrajev se razglasi pozneje.

Vse dopise je naslavljati na »Unijo avstrijskih rudarjev« v Turnu, Kaiserstraße št. 128. (Češko).

UNIJSKO NAČELSTVO.

Minimalna mezda v angleškem rudništvu.

Dne 15. in 16. avgusta je zborovala v Blackpoolu konferenca rudarskih organizacij Velike Britanije, ki se je pečala z uspehi zakona o minimalni mezdi. Poročila, ki so jih predložili delegatje različnih okrožij konferenci, so se glasila skoraj izključno nezadovoljivo, skrajno nezadovoljivo; delodajalci in ravniki razlagajo zakon silno slabo za delavce. Samo v malokaterih okrožjih dela zakon gladko in brez sporov med delavci in delodajalci. Na severnem Angleškem (v Durhamu in Northumberlandiji) se pritožujejo delavci nad pravili, postavljenimi od ravnika, po katerih izgubi delavec pravico do minimalnega zakona, če ne napravi 100 odstotkov vseh šihov in ne navede nobenega pametnega razloga, ako je izostal. V skoro vseh okrožjih zahtevajo samo osemdeset odstotkov. Nadalje tožijo, da ravniki v večini slučajev niso dovolili podzemeljskim delavcem minimalne plače petih šilingov in da pri določanju plač kopačem niso

zadostno upoštevali povprečnih mezd, kakor zahteva zakon. V mnogih slučajih podjetniki delavcem niso izplačali zaostalih plač, ki so izvirale še iz dobe med sprejetjem zakona in določitve minimalnega zakona. Nekateri delodajalci pa zopet ne marajo izplačati akordnim delavcem določene minimalne mezde, ampak jim izplačajo zgolj zaslužen plačo; izjavljajo namreč, da mora vsak delavec, ki ne pride do minimalne plače, šele dokazati, da ima pravico do nje. Rudarji pa trde, da je podjetnik, ki ne mara izplačati minimalne mezde, dolžan spraviti vso zadevo pred lokalni odbor. V Lancashireu so delavcem izplačali minimalno mezdo, nato pa so jih odpustili. Tudi se je zgodilo mnogo slučajev, da so delodajalci delavce s podkupovanjem in s pretnjami pripravili do tega, da so se označili za nespretne delavce in so se na ta način ognili zakonu. Veliko nezadovoljnost zbuja med rudarji tudi nova praksa nekaterih podjetnikov, da zahtevajo izpričevala od dela išočih delavcev. V južnem Walesu je minimalni zakon privedel delodajalce do tega, da so odpravili mesečno odpoved. Pred veliko stavko so smeli južnovaleški podjetniki samo prvega vsak mesec odpovedati rudarjem delo in potem so jih odpustili šele koncem meseca. Zdaj pa tam sploh ni nobenega odpovednega roka in negotovost eksistence je narastla.

Po posvetovanjih, od katerih je bila javnost izključena, je sprejela konferenca naslednji sklep:

»Po posvetovanju o okrožnih poročilih glede na učinek zakona o minimalni mezdi in na mezdne postavke in pravila, izraža konferenca svojo največjo nezadovoljnost z njimi, zlasti pa z naslednjimi točkami:

a) z okoliščino, da ravniki s malimi izjemami niso priznali nizko plačanim odraslim delavcem dnevne mezde petih šilingov in da ravniki pri določitvi minimalnega zakona v mnogih slučajih niso dovolj upoštevali povprečnih mezd akordnih delavcev;

b) z odloki ravnika, ki delajo pravico do minimalne mezde odvisno od dejstva, da delavec napravi sto odstotkov šihov;

c) z resnim zavlačevanjem, ki so ga zagrešili mnogi rudniški posestniki pri izplačevanju v zmislu odlokov ravnika dolgovanih plačilnih postavkov.

Nadalje konferenca ostro obsoja početje tistih rudniških podjetnikov, ki pripravljajo delavce s podkupovanjem in silo do tega, da se ognejo določilom zakona s tem, da jih ali odpustijo, ali jim odreko delo, ali jim ponudijo večji akord ali odstotne doklade.

Zategadelj se pooblašča okrožja, da obširno poročajo generalnemu tajniku o nadaljnjem učinku zakona v svojem okrožju; vsa okrožja morajo poslati taka poročila, potem naj izvrševalni odbor pooblasti, da skliče drugo konferenco, ki se ima pečati s katerimikoli težkočami. Medtem naj izvrševalni odbor z vsemi močmi podpira vsako okrožje, ki se upira delodajalskim težnjam, da bi prekršili določila zakona ali se jim ognili.

Soglasno sprejeta resolucija je bila kompromis med tistimi, ki zahtevajo neposredno akcijo za odpravo pritožb, in tistimi, ki hočejo počakati še nadaljnjih učinkov zakona. Najbrže pride v najbližji bodočnosti do večjih krajev-

nih bojev, v katerih bo zveza, kakor je razvidno z resolucije, z vso silo podpirala svoje posamične organizacije.

Socialno zavarovanje na — Angleškem.

Na Angleškem je postal pravkar zakon o socialnem zavarovanju pravomočen. S tem zakonom je na mah dosegla Angleška druge države, ki so jo bile prelitele na tem polju. Zakon je zelo enostaven. Zavarovanci so razdeljeni v majhno število razredov; načelno velja enotna zavarovalna premija in enoten zavarovalni znesek. Angleški zakon ima za bolniško zavarovanje in za zavarovanje zoper nezgode enak aparat, angleška država prispeva tudi k bolniškemu zavarovanju. Vso upravo zavarovalnic izvršujejo domalega zavarovanci sami. Končno so vpeljali na Angleškem za sedem izbranih industrialnih panog tudi zavarovanje za slučaj brezposelnosti. O takem zavarovanju nočejo pri nas gospodje v ministrstvih nič slišati. Na Nemškem imajo starostno zavarovanje, pri nas se zavlačuje že leta in leta. Na Angleškem imajo starostno zavarovanje že nekaj let.

Glavna določba angleškega zakona o socialnem zavarovanju je: zavarovalna dolžnost obstoja za vse delavstvo, v številni armado, morarico in trgovsko mcinarico, za nastavlence, katerih plača ne doseže letnih 160 funtov (160 funtov je 3840 K, ta znesek velja na Angleškem za davka prost eksistenčni minimum). Lokaina uprava je izročena zavarovancem, premije in zavarovani zneski so popolnoma enaki za vse, brez razlike starosti, ako le vstopijo v zavarovalnico pred julijem 1913. Stroški za zavarovanje so razdeljeni med podjetnikom, nastavlencem in državo, ne da bi država prevzela poročstva za fonde. Čim je dosegel zavarovanec starost 70 let, tedaj ne dobiva zavarovalnine na podlagi zakona o socialnem zavarovanju, temveč velja zanj starostno zavarovanje.

Posebne določbe ima novi zakon za nosne žene, dalje se ozira tudi prav posebnost na boj za omejitev tuberkuloze. Razen obligatoričnega zavarovanja ima zakon določbe za prostovoljno zavarovanje onih svobodnih delavcev, ki ne zaslužijo na leto 3840 K. Zakon oklepa zavarovalno dolžnost tudi za tuje delavce in ima določbe o internacionalnih pogodbah o vzajemnem postopanju.

Premije za bolniško zavarovanje in za zavarovanje proti nezgodam znaša za moške delavce na teden 90 vin., od teh plača delavec 40, podjetnik 30 in država 20; za ženske delavke znaša premija na teden 30 vin., od teh plačata delavka in podjetnik po 30, država 20 vinarjev. Pri nizkih mezdah je delež, ki ga plačujeta podjetnik in država, primerno višji. Premijo plačujejo delavci z znamkami, znesek jim odtegne podjetnik pri mezdi.

Zavarovanci dobe brezplačno zdravniško pomoč, ako je treba brezplačno oskrbo v sanatoriju, dalje bolniško in invalidno podpora in podpora ob času poroda. Med bolniško in invalidno podpora ni nikakršne razlike: za moške nad 16 leta znaša ta na teden 12 K za prvih 26 tednov, za nadaljne tedne ali pa za slučaj trajne invaliditete 6 K na teden do 70. leta; za ženske 9 K za prvih 26 tednov, pozneje 6 kron.

Delavci, ki so stari na 50 let in če niso še vplačali vsaj 500 tedenskih prispevkov, potem otroci pod 16. letom, dobe v slučaju bolezni za prvih 26 tednov manjšo podporo, dočim je invalidna podpora za vse kategorije enotna, namreč 6 K, le deklice pod 16. letom dobe 4 K 80 vin. Ob času poroda znaša podpora enkrat za vselej 36 kron; žene, ki so poleg tega še posebno zavarovane, dobe tudi bolniško podporo, ako je njihov soprog zavarovan ali pa ne. Število porodov znaša na Angleškem povprečno vsako leto 1.200.000; pri 1 milijonu porodih bo treba plačevati podpore, za katere bodo izdali torej 36 milijonov kron.

Zavarovanje zoper brezposelnost velja za stavbinsko, železarsko, ladjedelno, strojno, jekleno industrijo, dalje za delavce na žagah in pri izdelovanju vozil. Prispevki znašajo na teden 26 do 66 vin., ostalo prispeva država. V času brezposelnosti dobi delavec na teden 4 K 20 vin. do 8 K 24 vin. ali ne delj kakor 15 tednov na leto.

Približno 14 milijonov oseb bo po novem zakonu zavarovanih s tedensko povprečno premijo 85 vin. in 2 in pol miliona bo zavarovanih zoper brezposelnost s povprečno tedensko premijo 50 vin., na leto bodo znašale torej premije okroglo 700 milijonov kron.

Gotovo ne bo nihče trdil, da je angleški zakon o socialnem zavarovanju idealen, v marsikaterem oziru bi bil lahko boljši. In vendar se mora avstrijska vlada s svojo borno predlogo o socialnem zavarovanju naravnost sramovati v očigled socialno političnega napredka v drugih državah.

Draginja in organizacija.

Delavno ljudstvo se dan na dan pritožuje o vedno naraščajoči draginji življenjskih potrebščin. Večkrat se je že zgodilo, da je delavstvo stopilo na ulico in protestiralo ter svojo kri prelivalo zaradi draginje. Delavski poslanci porabijo v parlamentu vsako priložnost, da zahtevajo od vlade, da ukrene kaj proti draginji, da zniža davke, užitnino, da otvori meje itd. Ali vzlic vsem tem zahtevam in protestom ostane vlada gluha ter nadalje protežira veleagrarce in kapitaliste, zaradi katerih noče odpreti mej in znižati davkov. Vlada potrebuje milijone za kanone in barke, delavno ljudstvo jih pa mora plačati z denarjem in krvjo. Na eni strani revščina, beda, obup; na drugi strani se mečejo milijoni v žrelo militarizma, od katerega žive le nepotrebni parasiti, kateri so glavni vzrok današnje draginje.

In vendar se še dobijo delavci, ki verujejo meščanskim strankam, katere jih učijo, da vzrok draginje so stavke in povišanje delavskih plač. In to ni res! V zadnjih letih so se povišale delavske plače za 15—25% med tem ko je cena živeža poskočila za 40—50%. Ravno tako je pri stanovanjih. Da se to lahko dokaže, naj zadostuje sledeče: Podjetniški kapital je razdeljen na dva dela: 1. za izvršitev dela, delavci in stroji; 2. potreben material. Recimo, da stane delo 100 K, od katerih gre 30 K za izvršitev njega, to je: za delavce in stroje. Če bi si slučajno delavci pridobili 10% povišanja plače, bi to zneslo 3 K, torej bi to delo stalo 3 K več. Ali podjetnik tega dela ne poviša tistemu, ki je to delo naročil, samo za 10%, temveč za 20—30%. Recimo, da je sezidanje stavbe proračunajeno 40.000 K. Pri tej stavbi je vposlenih 25 delavcev, ki zaslužijo po 5 K na dan. Za izvršitev te stavbe bodo ti delavci rabili 100 dni in bi delovna moč stala 12.500 K. Ako bi si delavci potom svoje organizacije pridobili 10% povišanja plače, bi to zneslo 1250 K in bi imel gospodar 1250 K na leto več pasive na tem podjetju. Nič več bi torej ne smel hišni gospodar povišati najemnine. Ali zgodi se obratno, da hišni gospodar poviša najemnino dvakrat toliko, kolikor je on v resnici delavcem povišal plačo. In ne samo to, temveč se poviša najemnina tudi na hišah, ki so bile sezidane pred petdesetimi leti, ko je delovna moč stala veliko manj.

Drugi važni vzrok dragih stanovanj je kapitalistična špekulacija na zemljiščih, kjer se ima zidati. To nese kapitalistu tisočake, ne da

bi s prstom mignil. Nadaljni veliki provzročitelji draginje so trusti, ki so pričeli v Ameriki in so polagoma prišli v Evropo ter tudi v našo Avstrijo.

Iz vsega tega je razvidno, da vzroke draginje in iskati v povišanju delavskih plač, temveč v sistemu današnje kapitalistične družbe. Lahko trdimo, da ni povišanje plač vzrok draginje, temveč da je draginja vzrok povišanju plač.

Ko smo to dokazali, moramo konstatirati, da je današnja kapitalistična družba v korist le 20 odstotkom prebivalstva, vsem drugim, neposedujočim, pa je na veliko škodo. O tem je treba delavstvo poučiti, ker je to razumelo, ne bo več verjelo meščanskim strankam, ki imajo vso korist v čistoju današnje kapitalistične družbe — temveč bode delovalo za razrušitev družbe.

Že povsod tam, kjer so delavci združeni, so pridobili lepe zmage; toda to ne zadostuje, kajti imamo še večino delavstva, ki je neorganizirano in ki služi za štafazo meščanskim strankam. Treba je torej agitacije in izobrazbe. To delo si morajo prevzeti in izvršiti strokovne in politične organizacije in sicer potom shodov, predavanj, časopisov, brošuric itd.

Polj ko bo rastla delavska zavest, bolj močne bodo organizacije in tem prej bo mogoče zrušiti tisto infamno in nepravilno družbo, ki se imenuje kapitalistična, na katere razvalinah se bo napravila nova družba, ki bo odgovarjala vsem zahtevam ljudstva in ki ne bo provzročila bede in suženjstva, temveč bo urejena tako, da bo vsaki, ki dela, užival tudi sadove tega dela. Delavska organizacija je orožje, s katerim si morajo delavci pridobiti košček boljšega kruha in svobode. Ali organizacija je obenem glavno orožje za doseg našega končnega cilja. Sploh: v organizaciji je moč in — zmaga!

Moderno razbojništvo.

Bili so časi, ko so razbojniki pri belem dnevu napadli poštene ljudi in jih oropali imetja. Naši stari vedo pripovedovati o Dimežu, o Rosa Sandor itd., ki so bili po mnenju ljudstva celo plemenitega srca, ker so ravno bogatine oropali, reveže pa pardonirali in celo še oblagodarili. Plemeniti roparji! In danes? S policijo in žandarmerijo, vojaščino, financarji, detektivi, sodniki, ječami in vislicami je zavarovano presveto imetje bogatašev. Cestno roparstvo je res udušeno, toda — roko na srce! Le pogledjmo malo поближе, kaj se okoli nas godi, v koliko je danes boljše.

Rathenau, velekapitalist v Berlinu, pravi: Usoda ljudstva ni več v rokah kronanih knezov in kraljev, temveč je v rokah 300 milijonarskih kapitalistov, ki se med seboj poznajo, ki premorejo milijarde lastnega in tujega denarja — le ti vladajo popolnoma avtokratično samovoljno, trinoško, krvavo in grozovito, brez ustave, brez parlamenta in brez tiste svobodomiselnih spakarije. Dandanes se ima polna usta o velikanskem napredku, civilizaciji, kulturi itd., v resnici pa vlada najbrezobzirnejše denarno gospodstvo — plutokracija.

Komaj so Italijani lanske jeseni prišli na obrežje Tripolitanije, že so ustanovile Banca di Sicilia, Banca d'Italia in Banco di Roma svoje podružnice v mestu Tripolis in Bengasi, dobro vedoč, da bodo imeli tu dobre »kšefte«, predvsem že zaradi tega, ker je toliko tisoč vojaštva, ki prejemajo denar, da ga jim banke zopet odzamejo. Ravno taka igra se odigrava sedaj v Maroku, na Kitajskem itd. Komaj se je Bosna anektirala, se je brž ustanovila doli agrarna banka. Kako prefrigani in zviti so ti moderni denarni špekulantje, kaže posebno drastično potresna nesreča v mestu Messina. V tej nepopisni nesreči, tugi, žalosti in revščini, so grabili roparski oderuhi — seveda na povse postavni način. Takoj po potresu se je začelo nabirati za nesrečneže po vseh državah, in že so se pričela poneverjenja. Župana in dvanajst meščanov so zaprli zaradi poneverjenja. Ali še večji plen so si pri tem ugrabili razni borzni, bančni in drugi denarni sleparji. Iz največje nesreče napravilo je nekaj takih sleparjev naj-

boljše kšefte, najbolj mastne dobičke. Ali ni to rop?! Namesto prizadevanja v pomoči do nesrečnih, preži vsa dobičkaželjna in dobro organizirana razbojniška banda, kako bi se dalo še več profita, kapitala izprešati. Oficijelna Italija sicer pravi, da hoče v zanemarjeni deželi Tripolitanije razširjati kulturo. Vsa takomenovana kolonijalna politika ni nič drugega nego pod lepše glasečo firmo organizirani rop. In kako rafinirano, kako zvijačno se prične razvijanje kolonijalne politike. Sprva se odpošlje misijonar med drugoverske rodove, in komaj čuti misijonar nekoliko tal pod seboj, že pride za njim trgovec — špekulacija se prične na vse načine, tako, da so domači rodovi naenkrat tujci na lastni zemlji. Sedaj se naenkrat zahteva vojaška pomoč iz Evrope. Torej izprva pridejo s križem, roženkrancom v roki v Azijo, Afriko in druge take dežele, in konečno pridejo puške, topovi in bajoneti. In to ropanje, neusmiljeno ravnanje z drugorodci, preganjanje, uničevanje njih življenja in imetja — to se imenuje kultura, civilizacija.

Kapitalizem si osvaja korak za korakom celi svet. On se poslužuje v doseg svojega namena vseh mogočih sredstev. Cerkev, država, narodi, vse je le igračka v rokah kapitalizma. Vedo, znanost in vse iznajdbe na polju tehnike uporablja kapitalizem kot pomoček za povečanje in razširjanje svoje moči, svoje oblasti.

Ali moderni kapitalizem hoče še vse več. On noče biti le jednostranski gospodar in imetitelj — recimo — samo denarja! Ne! On hoče ves človeški rod zaslužiti, ves svet zagospodariti, vse vrednosti sveta osvojiti. To, kar se ni posrečilo Perzijcem, ne starodavnim Rimljanom, ne Karolu Velikemu, ne Napoleonu, ki so vsi stremili za osvojitve celega sveta — to hoče doseči na veliko temeljitejši popolnejši način moderni kapitalizem.

Ali se bo to kapitalizmu tudi do konca vse posrečilo? Kdo ve! Že vstaja na obzorju nove dobe njegov nasprotnik — socializem.

In tu si stojita dva velika zgodovinska nasprotnika v boju. Gre se za to, ali naj le nekateri bolj srečni špekulantje res vse vrednosti, vse dobrate tega sveta imajo pod svojo oblastjo, ali naj se uredi človeški družabni red tako, da bodo zemeljskih dobrot deležni vsi, da bodo gospodarji vsi.

Dandanes vlada na svetu kapital, socializem pa hoče, da zavladava in zagospodari na svetu delo. Dandanes je delo vir nesreče in siromaštva; socializem hoče, da bo delo v blagor, v veselje vsem, ki delajo. Delo bodi simbol pravega človečanstva. Kapitalizem pa ubija v človeku čut človečanstva in sicer s tem, ko vzbuja nizke instinkte do špekulacije obogatitja. In obogateti se more le na račun drugih.

Ravno zato je socialistična ideja najidealnejša misel novejšega časa, že radi tega, ker hoče emancipirati človeštvo iz duševnih in materialnih spon kapitalizma (ter hoče razmere tako preurediti, da nikdo ne bo več ubijal svojo glavo, kako lažje bi bilo obogateti, kako boljše in več zaslužiti, profitirati — to pa vse zaradi tega, ker bodo vsa posestva in imetja spadala skupnosti. Goljufija, špekulacija, odiranje in zatiranje politično, versko, gospodarsko, duševno in materialno se more odpraviti le z uresničenjem idej socializma.

Boj proti kapitalizmu pomeni boj proti modernemu razbojništvu za najsvetejše pravice vesoljnega človečanstva.

KARL KAUTSKY:

Socialna demokracija — strnitev delavskega gibanja in socializma.

Novi od Marxa in Englesa ustanovljeni socializem ima svoj izvir v Nemčiji. Njega ustanovitelja sta bila Nemca, Nemci so bili njihovi prvi učenci, prvi spisi, ki so ga razlagali, so izšli v nemškem jeziku. Že samo to razjasnjuje čeprav nikakor ni bil edini razlog, da se je v Nemčiji najprej izvršila spojitev delavskega gibanja s socializmom, da je v Nemčiji najprej pognala socialna demokracija korenine — pri čemer ne smemo smatrati besede Nemčija za nemško državo, ampak smatrati jo moramo

za vsako ozemlje, ki je obljudeno z večjim številom nemško govorečih delavcev.

Toda razširjenje socialne demokracije se ni omejilo na Nemčijo. Ustanovitelji modernega socializma so že od prvih početkov spoznali mednarodni značaj, ki ga povsod zavzemlje današnje delavsko gibanje, in so zato takoj od začetka skušali dati svoji propagandi mednarodno pedlago.

Mednarodni promet je z naravno nujnostjo spojen s kapitalističnim proizvodnjem. Razvoj kapitalističnega proizvodnje iz preproste blagovne produkcije je najtesnejše združen z razvojem svetovne trgovine. Svetovna trgovina pa ni možna brez mirnega občevanja posameznih narodov med sabo; svetovna trgovina zahteva za svoj razvoj, da je trgovec v deželi, v katero trguje, prav tako varen kakor v lastni. Razvoj svetovne trgovine pa trgovca tudi na družabni lestvici zelo visoko dvigne; njegovo mišljenje začenja močno vplivati na mišljenje družbe sploh. Trgovec pa je vedno ostal premičen element; njegovo načelo je bilo od nekdaj: «Ubi bene, ibi patria» — kjer se mi dobro godi, kjer so dobički, tam je moja domovina.

Tako se razvijajo v meščanski družbi v enaki meri, kakor se razširja svetovna trgovina in kapitalistična produkcija, svetovnomeščanska teženja, zahtevanje po večnem medsebojnem miru narodov, po pobratenju ljudstev.

Toda kapitalistično proizvodnje rodi najčudovitejša nasprotja; kakor so mu obenem lastna teženja po povečanju enakosti in neenakosti, po zatiranju proletariata do najgloblje propalosti in po povzdigi istega do gospodujočega razreda, po popolni svobodi posameznika in njega popolnem zaslužnju, tako gre roko v roki z njegovim teženjem po pobratenju vseh ljudstev teženje po povečanju narodnih nasprotij. Promet rabi miru, toda konkurenca rodi vojno. Kakor obstoji v vsaki deželi večno vojno stanje med posameznimi kapitalisti in posameznimi razredi, tako tudi med kapitalisti in kapitalističnimi razredi posameznih narodov. Vsak narod skuša razširiti trg za svoje izdelke in druge odriniti s tega trga. Čim razvitejši svetovni promet, čim potrebnejši je svetovni mir, tem divjejši je konkurenčni boj, tem večja je nevarnost sovražnih spopadov med posameznimi narodi. Čim tesnejši je mednarodni promet, tem glasnejša je zahteva po narodni ločitvi. Čem močnejša je želja po miru, tem bolj preteča je vojna nevarnost: ta navidezno nezmišljena nasprotja se popolnoma vjemajo z značajem kapitalističnega proizvodnje. Skrita pa so že v preprosti blagovni produkciji, toda šele kapitalistična produkcija jih razvije v velikansko in neznosno obsežnost. Da pospešuje vojna teženja v enaki meri, kakor pravi mir za neobhodno potreben, je le eno mnogih protislovij, za katerimi mora poginiti.

Proletariat se ne udeležuje protislovnega stališča, ki sledi iz tega za ostale razrede današnje družbe. Čim bolj se razvija in raste v samostojen razred, tem jasneje kaže na različnih poljih, da vpliva nanj od dveh nasprotujočih si teženj kapitalističnega proizvodnje: le eno, dočim ostaja drugo teženje vedno bolj brez vpliva nanj. Tako rodi n. pr. današnje proizvodnje obenem teženje po združitvi producentov v velikih zvezah k skupnemu delovanju in težnje po srđitem boju vseh (producentov) proti vsem. V proletariatu preneha delovati druga tendenca. Namesto nasprotja med monopolom in konkurenco, katero ugonablja in cepi buržvazijo, deluje v proletariatu vedno bolj prva tendenca v smeri ojačenja in razširjenja proletarske solidarnosti. Naravna posledica te »enostranosti« je, da vidno in vedno bolj vpliva na proletarce različnih kulturnih dežel le teženje po tesni mednarodni združitvi in da izgublja v njih vrstah teženje po nacionalni odločitvi in nacionalnem boju vsak učinek.

Kapitalistično proizvodnje delavca s tem, da ga je napravilo neposedujočega, odtrgalo od domače grude. Delavec nima nobenega stalnega domovja več in zategadelj tudi nobene stalne domovine. Enako trgovcu se tudi on oklepa načela: ubi bene, ibi patria, kjer so najboljši delovni pogoji, tam je moja domovina. Že rokodelski pomočniki so začeli raztezati svoja potovanja v tuje kraje in posledica tega so bili početki mednarodnega stika, na katerega smo že opozarjali. Ampak kaj so ta potovanja v primeri z modernim, kakor jih omogočuje razvoj današnjega prometa! In pa rokodelski pomočnik je popotoval z namenom, da se zopet vrne v domovino, moderni proletarec potuje z ženo in otrokom, da ostane tam, kjer lahko doseže najboljše delovne pogoje. Moderni proletarec ni turist, ampak nomad. (Konec.)

Brez premirja.

V našem delu, v našem boju ni premirja. Nasprotniki nam ga ne dovolijo in mi ga jim ne ponudimo. Čemu bi jim ga ponudili? Smo li morda utrjeni? Nismo? Si je pozelel morda kdo izmed nas počitka? Ne! Naš boj je težak, toda plemenitost naših idej premaguje lahko vse težave v boju. Naši nasprotniki so močni, toda naše hrepenenje po končni zmagi je močnejše od najmočnejšega nasprotnika in naša volja, ki je prijetna družica našem hrepenenju, je kakor orkan, ki mora izvršiti svojo nalogo preko vseli zaprek in brez vsakega usmiljenja.

V boju ni in ne more biti usmiljenja. Našim nasprotnikom ni sveta nobena delavska stvar. Ni jim sveto delavsko življenje, niso jim sveti delavski ideali, ne mir delavskih družin ne delavske organizacije. V boju zoper delavstvo se ravna po znanem rimskem geslu: »Mors tua, vita mea«. Tvoja smrt je moje življenje. Cerkev so uklenili kapitalističnemu jarmu, da potom nje uče delavstvo verovati v prijetnost revščine, verovati, da je beda dar posebne božje milosti in izkoriščanje sad najvišje modrosti. Plemeniti čut narodne ljubezni, ki je svoj čas spjal in navduševal po svobodi koprneče ljudstvo, so ponižali na nivo protidelavske agitacije. Država, ki bi morala biti društvo, v katerem bi imeli vsi enake pravice in enake dolžnosti, je postala kapitalistična organizacija, v kateri se sklepajo brez ljudske vednosti in proti ljudski volji zakoni, ki imajo namen ščititi brezvestne izkoriščevalce in tlačiti izkoriščane. Militarizem je moč v rokah častilcev zlatega teleta, da potom njega preprečijo nastop delavstva, kadar ga ne morejo preprečiti v imenu narodne ljubezni, ne v imenu zakonov.

In še ni dosti. Naval delavskega gibanja je močnejši od vseh zakonov, od vseh predsodkov. Plamen v bedi porojenega hrepenenja po življenju ni poznal in ne pozna zaprek. Iz zapuščenih delavskih organizacij so vstajale, kakor ptič feniks, nove organizacije, močnejše in silovitejše. Iz temnih ječ so prihajali od trpljenja izmučeni bojevnikov glasovi in kazali pot naprej novodobnim razlaševalcem. In v potokih dragocene delavske krvi, ki je bila prelita v pravičnem boju in za pravično stvar, so srkali in srkajo še utrjeni a ne premagani zavedni delavci nove moči, nove energije, da nadaljujejo boj brez premirja, z vsemi sredstvi.

Nasprotnik si je znal poskrbeti druga sredstva. Železno pest si je odel z rokavico in oblekel je delavsko jopo. Delavsko gibanje je hotel uničiti z delavstvom in z delavskim orožjem. Ustanovil je delavske organizacije. Krumirstvo je proglasil za svobodo dela; ustvaril je nauk o razrednem sodelovanju in izza bogato obložene mize je jel metati ostanke in mrvice. Odrekel se je vsled delavskega nastopa nekaterim malim privilegijem in si domišljal, da bo delavskega gibanja konec.

Kako se je motil. Kako bi bilo mogoče, da bi se zadovoljilo z mrvicami to delavstvo, ki se

ni balo ječ, ki se ni uklonilo nobenemu terorizmu nobeni sili. Kako naj se zadovolji s sedanji mrvicami to delavstvo, ki je v svojem dosežanju boju spoznalo moč in sveto pravico svojih zahtev? Kako blazna je misel, da se da zajeziti silovito reko delavskega navdušenja in delavske volje. Delavstvo ne vpraša miloščine in odklanja usmiljenje; ono hoče razlastiti svoje razlaševalce; hoče, da bodo imeli pri bogato obloženi mizi vsi za enak komolec prostora in zahteva od izkoriščevalcev, da se povzpno na stopnjo delovnega ljudstva, ako si hočejo priboriti pravico uživati sadove dela človeške družbe.

To zahteva delavstvo, za to se zavedno delavstvo bojuje in bojevalo se bo dalje brez usmiljenja in preko vseh zaprek, dokler ne bo uničen zadnji parazit človeštva.

Zapisnik

seje odbora rudarske zadrage skupine II. za Koroško, ki je bila dne 18. avgusta 1912.

Navzočni:

Ivan Košir, kopač iz Pliberka, načelnik; Anton Marksim, kopač iz Sv. Štefana, Peter Mojci, kopač iz Sv. Štefana, Lovro Neuvirč, kopač iz Löllinga, Ivan Mori, kopač iz Črne, odborniki. Dr. Karo! Prögler, c. kr. rudniški komisar kot zastopnik rudniške oblasti.

Henrik pl. Becker, tajnik zadrage, kot zapisnikar. Odsoten je Adolf Anderwald, načelnikov namestnik, ki se je opravičil.

Dnevni red:

Načelnik otvori sejo ob pol 11. pozdravi zastopnika c. kr. rudniške oblasti, tajnika kakor tudi vse ostale, konstatira sklepčnost in naznani dnevni red, ki se glasi:

1. Posvetovanje o 14 dnevem izplačevanju pri rudnikih.
2. Rešitev predloženih ter od zadnje seje došli prošnji za podporo.
3. Predložitev računov načelnika in odbornikov.
4. Slučajni predlogi in nasveti.

K prvi točki dnevnega reda povzame besedo načelnik in pravi: da se je vršilo o novem plačilnem zakonu jako živahno dopisovanje med delegati in posameznimi podjetji. Od vseh strani se je izražala želja, naj bi bila posameznim lokalnim odborom dana prilika izraziti svoje mnenje o vsled novega zakona potrebni izpremembi službenega reda, preden ga rudniška oblast odobri. Zastopnik rudniške oblasti opozarja na § 66. zadružnih pravil in izjavi, da bo izraženi želji ustregel.

Nato se razvije razgovor o posameznih vprašanjih, ki se tičejo novega plačilnega zakona, posebno o tem, jeli bo po novem zakonu dovoljeno plačevati delavcem odškodnino za razsvetljavo, ker bi pri posameznikih lahko vplivalo na obdačenje.

Zastopnik rudniške oblasti pravi, da se danes tezadevno ne more podati še nobena izjava, mogoče pa je, da se to vprašanje pozneje instančnim putem reši.

K drugi točki prečita zadružni tajnik 8 prošnji za podporo, ki so došle v času od zadnje seje, katere je načelnik zadružnemu predsedstvu priporočal v uvaževanje. Znesek, ki se je prosilcem izplačal znaša skupno K 240.—, in se naknadno odobri.

Nadalje je rešiti prošnje za podporo, izmed katerih je eno vložila vdova po topilcu, ki je bil svoj čas vposlen pri eraričnem podjetju v Rablju, Katarina Petrič. Dovolj se ji K 35. Rudarju Štefan Trotu iz Sv. Štefana se dovoli K 40.

Pri tretji točki se po načelniku in odbornikih predloženi računi pregledajo in so bili v redu. Vsoto, ki znaša skupaj K 27.43, se sklene nakazati.

K četrti točki navaja eden izmed odbornikov, da je stališče članov lokalnega odbora jako težavno in nevhaležno. Po njegovem mnenju je določba § 26. pravil »Izvolitev za delegata se ne more odkloniti« nekoliko preostra, ker povzroča dostikrat posamezniku precejšnje težave. V splošnem se izraža želja, naj bi se ta določba v pravilih izpremenila.

Zastopnik rudniške oblasti zadevo pojasnjuje ter pravi, da je izprememba pravil v smislu nemogoča, ker je navedena določba prišla v pravila na podlagi zadružnega zakona.

H koncu se pritožuje eden izmed odbornikov, da je moralo pri nekem rudniku, kjer se

Priporočamo našim gospodinjam pravi :FRANCKOV:
kavni pridatek z tovarniško znamko :kavni mlinček:
iz zagrebške tovarne.

Bl. zauga II. Y 1161. 12:9 11. V.

Tovarniška znamka

je vpeljala kontrola potom znamk, vse delavstvo po končanem delu 20 minut čakati, ker je manjkal eden izmed delavcev, pozneje se je pa izkazalo, da je paznik dotičnega delavca med delom prestavil drugam.

Pritožbo je zastopnik rudniške oblasti vzel na znanje.

Ker se nihče ne oglasi več k besedi, zaključiti načelnik sejo.

Henrik pl. Becker, l. r.
tajnik kot zapisnikar.

Ivan Košir, l. r.
načelnik.

Dopisi.

Zillingdorf.

— **Stavka se nadaljuje.** Stavka rudarjev v Zillingdorfu traja dalje. Med stavkujočimi doslej ni bilo stavkokazov. Paznik Pögl je pridobil enega svojih sorodnikov, ki so ga iz neke tovarne zaradi nerednosti zapodili, za stavkokaza in mu obljubil za plačilo rudniško kantino, če se bo ustanovila. Pögl je najel še enega stavkokazkega indijidua. Kakor navadno so stavkokazi vedno ljudje zelo dvomljivega značaja. Stavkujoče delavce hočejo uplašiti s pretnjami, da pridejo tuji delavci. Doslej je ostalo le pri pretnjah. Tako lahko se upravi ne bo posrečilo dobiti tujih delavcev, ker je po svetu dovolj znano, kako pasje življenje imajo delavci zillingdorfskega rudnika. Tudi stavkokazom se ne godi dobro, ker tudi oni dobivajo slabe plače. Zahtevali so bili že več, pa so jim zapretili, da jih odpuste. Gospodje so si lahko svesti, da v tem obratu ne bo miru, ker rudarji ne bodo prenašali samolastnih ukazov, kako prepiranje smejo imeti. **Rudarji naj se ogibljejo Zillingdorfa tako strogo kakor doslej!**

Razne vesti.

r **Nepotrebni izdatki.** Koliko lahko stanejo pijanci človeško družbo, kaže naslednje izvestje ubožnega tajnika v Lüdenscheidu, ki ga je priobčila švicarska »Freiheit«: Za pijanca H. H. smo izdali od 1900 do 1911: denarna podpora 239 mark, rejnina ženi 8 mark, stroški za oskrbo njegovih otrok 4951 mark, v enajstih letih torej 5198 mark; za pijanca F. P. od 1904 do 1911: denarna podpora 1247 mark 78 pfenigov, obleka 45 mark, podpora iz neke ustanove 183 mark 75 pfenigov, v sedmih letih torej 1476 mark 53 pfenigov; za pijanca W. Sch. od 1894 do 1911: denarne podpore 961 mark 39 pfenigov, oskrba v zdravilišču 160 mark 50 pfenigov, bolniščina za njegovo ženo 55 mark 90 pfenigov, oskrbnina za njegove otroke 1875 mark 16 pfenigov. Tako ne trpe le pijanci sami in njihove družine vsled brezmernega uživanja alkoholnih pijač, temveč vsa družba, ki bi ta denar sicer lahko porabila za koristnejše naprave.

r **Avstrijski državni dolgovi.** Ob koncu leta 1911 je imela naša država 12.460.600.000 K državnega dolga. Od tega dolga je treba plačevati 484.200.000 K letnih obresti. Na Avstrijskem je 27.900.000 prebivalcev, torej pride na vsakega prebivalca 437 K 73 h državnega dolga, obresti pa pride na vsakega 34 K 80 h. Ker imamo menda še premalo dolgov, zato so od novega leta sem napravili še 250 milijonov K dolga. Jeseni bodo pa ti dolgovi zopet izdatno poskočili, za to bodo poskrbeli že gospodje Slovani in Germani, klerikalci in liberalci, ker bodo v poslanski zbornici prav gotovo z obema rokama glasovali za vse, kar bo le zahteval vojni minister.

r **Učenjak, ki umira od glada.** Pariški »Martin« priobčuje oklic, v katerem slika nad vse bedno življenje enega izmed največjih naravoslovcev današnje dobe — Henrija Fabra. Fabre je že nad 90 let star in stanuje v majhni hišici v Provansi. Vse svoje življenje je posvetil Fabre znanosti, imenujejo ga »Homerja žuželk«, ker v svojih delih krasno opisuje njihovo življenje. Njegova žena, ki je bila 40 let mlajša od njega, je umrla pred 10 dnevi. Bila je zelo skrbna, negovala ga je in mu stregla, kolikor je pač mogla. Grozno trpi. Dostikrat ne užije v teku 24 ur drugega nego malo sadja in nekoliko vina, ali pa košček klobase. Hrane se je skoraj že odvadil. Vsi prsti, razen enega, s katerim nabaše pipo, so mu otrpili. Oči so mu tako opešale, da ne more več delati. Vsled stradanja so mu opešale vse moči, zdaj le še čaka na trenutek, ko bo zatisnil oči za vedno. Davčni upravitelj mu že tri leta ni dostavil nobenega davčnega naloga, ker bi davka itak ne mogel plačati, prodati bi mu morali za poravnavo davkov že napol podrto hišico. V hišici ima krasno

zbirko školjk in kamnov iz Provanse, zbirko rastlin, ki jo je gojil 75 let in v kateri ima vse južne cvetlice, nekaj knjig, nekaj košar in loncev, v katere je lovil žuželke, leseno mizo, ob kateri je delal vse svoje življenje. To so njegovi zakladi, ki jih je neumorno delavni učenjak nanosil v dobi 70 let. Ko je izvedel Fabre, da se javnost zanima za njegovo bedo, jo je utajil. Njegovo življenje je brezprimerna sramota za današnjo kapitalistično družbo. Ko bi bil pisal »šundromane« ali spolzke novele, ko bi bil komponiral brezpomembne operete, ali se oženil s hčerko uglednega profesorja — potem ne bi danes prebival v podrti hiši, ne bi nikdar okusil glada. Učenjak, ki umira od glada, delavec, ki živi v bedi, izkoriščevalec, ki je belega kruha pijan, to so različni pojavi, ali vse je rodil današnji kapitalistični red.

r **Neustrašena bojovnica.** Boj angleških konservativcev proti socialnemu zavarovanju je zavzel čudovite oblike. Boj ni načelnega značaja, ampak izvira iz nekakšne ljubosumnosti, da niso konservativci uvedli socialnega zavarovanja, ampak njih nasprotniki. V spodnjih konservativnih ljudskih plasteh se poslužujejo bedaste trditve, ki pa ji mnogi verjamejo, namreč, da se bodo zavarovalni prispevki delavcev vsekakor porabili za to, da se izplačajo plače parlamentarnim članom. Najbesnejši nasprotniki novega zavarovanja, ki je stopilo dne 15. julija v veljavo, pa so med damami višjih družabnih plasti. Nekatere teh finih in imenitnih dam se vedejo, kakor bi bile ob pamet. Sredi zadnjega meseca so odpustile vse svoje uslužbenice, samo da se ognejo dolžnosti lepljenja zavarovalnih znamk. Seveda ne bodo dolgo vzdržale pomanjkanja udobnosti. Le ena med njimi hoče svojo opozicijo dosledno izvesti. Na mesto odpuščenih poslov namerava najeti mlade osebe pod petnajst let in stare nad sedemdeset let, ki so izključene od zavarovalne dolžnosti. Našla je že mlado služkinjo in starega vrtnarja; sedaj išče starega fiakarja, ki bo star nad sedemdeset let. Dama izjavlja, da hoče napraviti državnega zakladnika odgovornega, če se ji na sprehodu pripeti nesreča. Trdi tudi, da je prejela na stotine častik. V pismu, ki ga je baje dobila od delavk iz Birminghama, so besede: »Pozdravljamo Te, izmed hrabrih najhrabrejša!« Birminghamske delavke imajo vsekakor več humorja kakor gospa Septima Robinson-Guppy, kakor se imenuje originalna dama.

r **Kdo bo opravljal umazano delo?** Kljub temu, da nam ni po volji, moramo priznati, da se opravlja na svetu dosti umazanega dela. Velik del tega dela mora biti opravljen, še večjemu delu pa bi se lahko ognili. Ker socialisti trdimo, da je treba sedanji industrialni sistem tako reorganizirati, da bo imel vsakdo enako priložnost, da bo za vsakogar vladala pravica, se nehote enemu ali drugemu vrine vprašanje: »Kdo bo opravljal umazano delo v socialistični družbi?« Predvsem je potrebno, da na tem mestu konstatiramo dejstvo, da morajo oni, ki danes opravljajo umazana dela, delati največ ur in so vrhu še najslabše plačani med vsemi delavci. Taka je torej usoda ljudij, ki opravljajo umazano delo v kapitalistični družbi. Pod socializmom bo pa to ravno narobe urejeno. Oni, ki bodo imeli najbolj neprijetno delo, bodo imeli najkrajši delovni čas in bodo prejemale druge ugodnosti, katere jim bodo poplačale njihove neprijetnosti pri delu. Toda to še ni vse; poseben trud se bo posvečal iznajdbam potrebnih strojev, ki bodo opravljali umazano delo namesto delavcev in delavk. Tako vemo n. pr., da se ceste lahko čistijo s stroji. V sedanji družbi se v marsikaterem slučaju ne rabijo stroji za opravljanje umazanih in neprijetnih del; to pa zato, ker danes človeško delo manj stane kakor bi pa stala nabava in obratovanje potrebne mašinerije. Pod takim sistemom, kakoršnega ustvarja kapitalizem, kjer so človeška bitja po ceni in stroji dragi, se bodo kapitalisti brez dvoma raje posluževali človeških bitij, bodisi za katero delo že, samo da vlečejo tem večji profit. V industrialnem sistemu pa, kakršnega bomo imeli pod socializmom, kjer se bo na človeška bitja polagala največja važnost in vrednost, se bo rabila mašinerija kjerkoli bo to le mogoče; torej ne samo tam, kjer pojde za izpopolnitev in pomnožitev izdelkov, ampak tudi tam, kjer pojde za oprostitvev in izpopolnitev človeškega življenja in dela.

r **Država se odreče letnim dohodkom 167.000 kron.** Ker ima država preveč denarja, se je odločila odreči se dosedanjim trdnim letnim dohodkom v znesku 167.000 kron v korist zelo bogatemu olomuškemu nadškofu. Spominjamo se še, kakšen denaren mož najhujše vr-

ste je bil prejšnji olomuški nadškof dr. Kohn. Kar pa ta ni bil v stanu izvesti, se je posrečilo njegovemu nasledniku, dr. Bauerju, namreč, da oškoduje državo za gori navedeno vsoto. Olomuška nadškofija je do zadnjega časa plačevala verskemu zakladu 167.000 kron na leto. Kardinal dr. Bauer pa je iztuhljal po zavijanju pravice, da njegova škofija ni dolžna plačevati ta denar in država je bil takoj pripravljena povrniti dr. Bauerju zneske, ki se jih je tekom desetih let iz olomuške škofije plačalo verskemu zakladu. Seveda, želja farjev je v Avstriji povelje! — Pri vračilu se je stavilo le pogoj, da se te vsote ne sme vporabiti v osebne svrhe kardinala, temveč izključno le za sanacijo bankrotne klerikalne hranilnice v Ljubljani. Tako je torej vlada ta državni denar — verski zaklad je državni sklad — v višini pol drugega milijona kron hotela podeliti bankrotnemu farškemu zavodu, ki so ga upropastili klerikalni tatje. Podelila pa vlada doslej še ni tega denarja, ker se je oglasil prejšnji nadškof dr. Kohn in zahteval denar ter zažugal s procesom. Popolnoma postranska stvar je, če dobi ta denar klerikalna hranilnica ali pa dr. Kohn; glavna stvar je, da vlada daruje olomuškemu nadškofu 167.000 K, ker če je denarni špekulant dr. Kohn prej plačeval ta znesek, ga je gotovo bil tudi dolžan plačevati. Za take ljudi ima vlada vedno odprte roke in blagajne.

L. Jax & sin
Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo
bogato zalogo

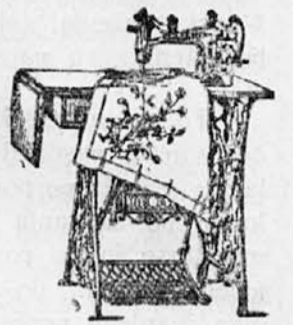
šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastoni in franko.

Občno konsumno društvo v Zagorju

prodaja specerijsko in manufakturno blago po najnižjih tržnih cenah, daje koncem vsacega leta še dividende članom, član lahko postane vsak. Vstopnina 2 kroni, delež 40 kron, ki se ga lahko plača po obrokih.

Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku

priporoča

svojo bogato zalogo specerijskega in manufakturnega blaga, kakor tudi čevlje za otroke in odrasle.

Vse po jako nizki ceni.

Delavci! Dolžnost Vaša je, da podpirate svoje podjetje. Član lahko postane vsak.

Priporočamo našim
-- gospodinjam --

KOLINSKO CIKORIJO!

== iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani. ==